

MTA-LFZE Aktív Zenetanulás Kutatócsoport

A PROGRAM HONLAPJÁN A CSOPORT OLDALÁRA KÉSZÜLŐ ÖSSZEFOGLALÁS A TELJES PROJEKT LEGFONTOSABB EREDMÉNYEIRŐL

Nemes László Norbert vezetésével, a 12 állandó tagot számláló, interdiszciplináris Aktív Zenetanulás Kutatócsoport sikeresen teljesítette négyéves projekttervét. (Kivéve a Covid-19 pandémiából következően ellehetetlenült utolsó méréseket.)

Megvalósította a legfőbb vállalásokat: *kettő új, mozgásra alapozott zenepedagógiai modell kidolgozását* végezte el, és ezek *összetett longitudinális hatásvizsgálatát* folytatta le, mind eközben pedig intenzív *disszeminációs, publikációs tevékenységet* is nyújtott. *Részletesebben: https://kodaly.hu/kodaly_mta-lfze/kutatasi-eredmenyeink-117672*

Mindkét modell a Kodály-koncepcióval és a magyar ének-zene tanítás szokásos gyakorlatával kompatibilis, mindamelllett új megközelítést hoz be a közoktatásba: a mozgást, a testi tanulást is bevonja a zenepedagógia, a zenei képességfejlesztés eszköztárába. Másrészt az „Aktív zenetanulás énekléssel és mozgással” kutatás újdonsága az is, hogy bizonyítékokon alapuló konklúziókra törekszik, amelyhez a kognitív idegtudomány korszerű pszichológiai és elektrofiziológiai mérő eszközeit is felhasználta a zenei és a nem-zenei képességek transzferhatásainak vizsgálatára a nemzetközi kutatómódszertani sztenderd eszközökön túl.

A szakmódszertani fejlesztés keretében az alap és emelt szint 1-3. évfolyamára kidolgozásra került az **Aktív zenetanulás 1. modellje, Kreatív énekes-játékok ritmikus mozgással** – Szirányi Borbála és Barabás Edina munkásságának köszönhetően, amely az énekes alapú kodályi zenepedagógiát gazdagítja az irányított mozgás integrálása segítségével. A modell a mozgásra épülő, játékos megközelítést direkt módon a zenei készségfejlesztés és ismeretszerzés szolgálatába állítja szisztematikus képességfejlesztő feladatsoraival miközben a hallás-látás-testi átélés hármasságával az eltérő ismeretszerzési stratégiájú gyerekeket egyszerre szólítja meg. Az elgondolást egyrészt a magyar zenetanítási gyakorlatban alkalmazott népi énekesjátékok, másrészt *Lucinda Geoghegan*, skót zenepedagógus gyakorlatai inspirálták, akinek játékos koreográfiái alapvetően tapsolásra épülő mozdulatsorokkal operálnak.

Az aktív zenetanulás 1. modelljéhez *tanári kézikönyv és multimédia példatár* kerültek kivitelezésre. A Szirányi Borbála által összeállított 71 oldalas kézikönyv több aspektusból vizsgálja a kreatív énekes-játékok alkalmazásának módszertani indokait és lehetőségeit, a játékokban résztvevők számát és az alkalmazott mozdulattípusokat és mozgáskoreográfiákat is évfolyamok szerinti bontásban. A szakanyagot kipróbált gyakorlatok részletes játékleírásai, összegző táblázatok és 12 szemléltető modulát-videó teszik teljessé.

A **Kreatív énekes-játékok ritmikus mozgással** modell tantermi működését az online kapcsolódó multimédia példatár mutatja be, amely két szintre bontva és évfolyamként tartalmazza, külön csoportosítja a kreatív énekes-játékokat és az irányított zenehallgatási gyakorlatokat. Az oktatási segédletben 133 rövid filmrészletet, valamint a hozzájuk tartozó játékleírásokat találjuk. A videó példatárát szöveges segédlet egészíti ki, melyben az adott játékok pontos leírása mellett a felhasznált zenei anyag kottája és néhány tanítási javaslat is helyet kap. Mindezek kategorizálását keresési szisztéma is segíti. Az alapszint anyagait Szirányi Borbála, míg az emelt szintűt Barabás Edina készítette. (Hozzáférés regisztrációval <https://aktivzenetanulas.hu> honlapon.)

A tantárgypedagógiai fejlesztés során kidolgozásra került az **Aktív zenetanulás 2. modellje, a Dinamikus énekzene-tanulás**, amely a Kokas-pedagógia célzott adaptációja az általános iskolai énekzene tanításban az 1-4. évfolyamokon a heti kétórás kerethez. A modell kiterjeszhető a zenetagozatos általános iskolákra és a felsőbb osztályokra is, valamint illeszthető a zeneiskolák tantervéhez.

Az aktív zenetanulás 2. modellje és koherens oktatási segédleteinek megszületése a négyfős kutató-munkacsoport – *Farnadi Tamara, Deszpot Gabriella, Buda Sára és Körtvési Katalin* – kitaró munkájának köszönhető. A modell a zenei képességfejlesztés komplex gyakorlata a Kodály-koncepció szellemében, amely dominánsan Kokas Klára szabadon motivált, improvizatív mozgásra alapozott kreatív énekes, és aktív zenebefogadási módszereit integrálja az Ádám-Kodály módszer hagyományos eszközeivel.

Az aktív zenetanulás 2. modelljéhez *tanári kézikönyv és multimédia példatár* kerültek kivitelezésre. A Dinamikus zenepedagógiai modell megértéséhez készült 59 oldalas elektronikus könyv, mint tanári módszertani segédlet elmélyíti a kokasi kategóriák értelmezését, valamint riport formájában világossá teszi az újszerű Dinamikus emblémákat, illetve útmutatást ad a pedagógiai folyamattervezéshez. A *Deszpot Gabriella által szerkesztett* könyvet nemcsak ajánló bibliográfia gazdagítja, ábrák illusztrálják, de 11 aktivált *pedagógiai filmetűd* is hitelesíti – ez utóbbiakkal új műfajt teremtve egy nevelési-oktatási folyamat instant tartalomkövetítéséhez.

Ugyancsak a szerző triász (*Farnadi–Buda–Deszpot*) műve az az online multimédia példatár, amely a Dinamikus énekzene-tanulás modell tantermi megvalósulását mutatja be 70 filmrészlet feldolgozásával. A gyűjtemény a tanórákon készült tanulási-tanítási videójegyzeteket két nagy blokkba rendezi el (*kreatív dalosjátékok és aktív zenebefogadás*), amelyek négy évfolyamról mutatnak felvételeket. A válogatás mélyebb tanulmányozásához további szöveges információk érhetők el a tanítási egységet bemutató oldalakon: *tematizált zenei tudás, tanári instrukciós gyűjtemény, óraterv, tanmenetjavaslat, zeneismereti elágazás és repertoár lista*. (Hozzáférés regisztrációval <https://aktivzenetanulas.hu> honlapon.)

Honbolygó Ferenc vezetésével a **képességmérés, kognitív pszichológia munkacsoport** (tagjai: *Lukács Borbála, Maróti Emese, Asztalos Kata*) a zenepedagógiai modellek bevezetésével párhuzamosan rendszeres viselkedéses képességvizsgálatokat és elektrofiziológiai méréseket végeztek. A vizsgálandó csoportokban 10 kognitív teszt és 2 EEG-paradigmából álló teszt battéria került alkalmazásra a zenei és nem-zenei képességek mérésére. Az aktív zenetanulási modellek hatásvizsgálatának elvégzését azok a nemzetközi és hazai kutatási eredmények inspirálták, amelyek szerint a gyermekkori zenetanulás nem csak a zenei képességek, hanem további, célzottan nem tréningezett képességek fejlődését is jótékonyan befolyásolja. Az eredetileg három tanévesre tervezett kutatás során a transzferhatások feltárásához a zenei észlelés és reprodukció, szenzomotoros entrainment, nyelvi képességek, végrehajtó funkciók, intellektus, kreativitás és szociális készségek fejlődésének felmérésére került sor. Az elektrofiziológiai vizsgálatok arra keresték a választ, hogy az aktív zenetanulás módszereivel tanulók milyen fejlődési eltéréseket mutatnak a hagyományos ének-zenei órákon résztvevő gyermekekhez képest az egyes zenei jellemzők agyi feldolgozása és a hallási entrainment tekintetében.

A longitudinális kutatásban három, aktív zenetanulási módszertan szerint ének-zenét tanuló osztály (kettő az 1. modell, egy a 2. modell alapján); valamint egy hagyományos ének-zenei nevelésben részesülő (kontroll) osztály vett részt. Mintegy 100 gyermekek fejlődését az iskolába lépéstől a második iskolaév végéig követték, amelynek során egyéni és csoportos ülésekben három alkalommal (első osztály év elején és végén, majd a második évfolyam végén) végeztek felméréseket.

A kutatás viselkedéses vizsgálati eredményei alátámasztották az aktív zenetanulási módszerek zenei képességekre gyakorolt jótékony hatását, és felhívták a figyelmet a mozgás hozzáadott értékére egyes nem-zenei képességterületek fejlődését illetően. Az elektrofiziológiai vizsgálatok elemzése arról tanúskodtak, hogy a zenei jellemzők agyi feldolgozása, illetve a tempó követés, a ritmusra való kopogás képessége és a metrikus érzettel összefüggő idegrendszeri aktivitás hasonló fejlődésmentet mutat a hagyományos és aktív zenetanulási csoportokban az első két iskolaév során.

A hatásvizsgálat kutatómódszertani alapjairól és a részeredmények elemzéseiből *Honbolygó Ferenc és Lukács Borbála* állított össze egy öt közleményből álló tanulmánykötet. (*A három záró kötet nyilvános elérése: https://kodaly.hu/kodaly_mta-lfze/a-kutatas-zaro-produktumai-122204*)

A kutatócsoport kutatási eredményeiről tudományos közleményekből, doktori disszertációból, szakdolgozatokból, folyóirat cikkekből, konferencia prezentációkból, népszerűsítő publikációkból, filmekből szerezhetők információk. (Részletesebben: https://kodaly.hu/kodaly_mta-lfze/publikaciok-bemutatok-107339)